

POLITIKA BOJA PROTI PODVODOM¹

Úvod

Ministerstvo hospodárstva SR ako sprostredkovateľský orgán pre operačný program Výskum a inovácie (ďalej aj „MH SR“ alebo „SO pre OP Val“) sa zaväzuje zachovávať vysoké právne, etické a morálne štandardy, dodržiavať zásady integrity, objektivity a čestnosti a vďaka spôsobu, akým vykonáva svoju činnosť chce byť vnímané ako **subjekt, ktorý bojuje proti podvodom a korupcii**. Tento záväzok je spoločný pre všetkých zamestnancov. Cieľom tejto politiky je podporiť kultúru, ktorá odrádza od podvodnej činnosti a uľahčiť prevenciu a odhaľovanie podvodov, ako aj tvorbu postupov, ktoré pomôžu pri vyšetrovaní podvodov a súvisiacich trestných činov a ktoré zabezpečia, že sa takéto prípady riešia včas a vhodným a zodpovedným spôsobom.

V rámci operačného programu Výskum a inovácie (ďalej len „OP Val“) sa zaviedol postup na **oznamovanie podvodov vrátane situácií, pri ktorých dochádza ku konfliktu záujmov**.

Pojem **podvod** sa bežne používa na opísanie širokej škály prehrškov vrátane krádeží, korupcie, sprenevery, podplácania, falšovania, skresľovania, kolúzie, prania špinavých peňazí a zamlčovania dôležitých skutočností. Často sa s ním spája podvodné konanie s cieľom osobného zisku, zisku pre prepojené osoby alebo tretie strany a zároveň strata pre inú stranu - **úmysel je kľúčovým prvkom, ktorý odlišuje podvody od nezrovnalostí**. Podvod nemá iba potenciálny finančný dopad, ale môže poškodiť aj povesť organizácie zodpovednej za efektívne a účinné riadenie finančných prostriedkov. Tento aspekt je mimoriadne dôležitý v prípade organizácií verejnej správy zodpovedných za riadenie fondov EÚ.

Korupcia je zneužitie právomoci na vlastné obohatenie. Ku konfliktu záujmov dochádza vtedy, keď je ohrozený nestranný a objektívny výkon úradných funkcií z dôvodov, medzi ktoré patrí rodinný život, citový život, politická spriaznenosť alebo spriaznenosť na základe štátnej príslušnosti, ekonomický záujem alebo akýkoľvek iný spoločný záujem, napr. so žiadateľom alebo prijímateľom prostriedkov z fondov EÚ.

Zodpovednosti

- V rámci riadiaceho orgánu pre operačný program Výskum a inovácie, ktorým je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, (ďalej len „RO pre OP Val“) bola celková zodpovednosť za riadenie rizík podvodu a korupcie delegovaná na odbor koordinácie auditov a kontroly delegovaných úloh, ktorý nesie zodpovednosť za:
 - vykonávanie pravidelného vyhodnocovania rizík podvodov v spolupráci s tímom vykonávajúcim hodnotenie rizík;
 - vytvorenie účinnej politiky boja proti podvodom a riešenia podvodov;
 - zabezpečenie informovanosti zamestnancov o podvodoch a vzdelávania;
 - zabezpečenie, aby RO pre OP Val bezodkladne odovzdal vyšetrovanie prípadov podvodov príslušným vyšetrovacím orgánom.
- Na úrovni OP Val funguje pracovná skupina pre riadenie rizík OP Val (ďalej len „pracovná skupina“), ktorú zriadilo RO pre OP Val za účelom identifikovania potenciálnych rizík vrátane rizík podvodu, minimalizovania pravdepodobnosti ich vzniku alebo zníženia ich dopadu.

¹ Vyhlásenie o politike boja proti podvodom, spolu s postupmi na primerané hodnotenie rizík podvodov a zavedenie účinných a primeraných opatrení na boj proti podvodom prostredníctvom akčného plánu (v prípade, že čisté riziko po zohľadnení opatrení je významné alebo kritické), predstavujú kľúčové súčasti programu alebo stratégie SO pre OP Val na boj proti podvodom.

- Členmi pracovnej skupiny sú zástupcovia:
 - RO pre OP Val,
 - SO pre OP Val vrátane Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry, organizácie v pôsobnosti MH SR vykonávajúcej časť úloh sprostredkovateľského orgánu v rámci OP Val,
 - Výskumnej agentúry,
 - platobnej jednotky RO pre OP Val,
 - platobnej jednotky SO pre OP Val.
- Pracovná skupina je zodpovedná najmä za:
 - identifikáciu rizík, ich analýzu a hodnotenie,
 - definovanie existujúcich kontrolných mechanizmov,
 - navrhovanie opatrení a termínov na ich prijatie,
 - monitorovanie rizík a prijatých opatrení,
 - posúdenie rizík v prípade zásadných zmien riadiacich a kontrolných systémov OP Val.
- Manažéri jednotlivých procesov (vedúci zamestnanci) v rámci SO pre OP Val sú zodpovední za každodenné riadenie rizík podvodov a akčných plánov (v prípade, ak čisté riziko po zohľadnení opatrení je významné alebo kritické), a to najmä za zabezpečenie, aby v rámci ich pôsobnosti bol každý zamestnanec informovaný o možných rizikách vzniku podvodov a aby existoval primeraný systém vnútornej kontroly a prijímania nápravných opatrení.
- Zamestnanci SO pre OP Val sú povinní sledovať výskyt indikátorov podvodu (tzv. červených vlajok), ktoré upozorňujú na možnú podvodnú aktivitu a reagovať na ne².
- Certifikačný orgán má systém, ktorý zaznamenáva a uchováva spoľahlivé informácie o každej operácii; SO pre OP Val mu predkladá primerané informácie o postupoch a overovaniach vykonaných v súvislosti s výdavkami.
- Orgán auditu je pri hodnotení rizika podvodu a primeranosti zavedeného rámca opatrení zodpovedný konať v súlade so služobnými predpismi³.

Oznamovanie podvodov

SO pre OP Val má zavedený systém oznamovania podvodov, a to interne, ako aj Európskemu úradu pre boj proti podvodom:

- **anonymné, resp. neanonymné⁴** nahlasovanie potenciálnych rizík vrátane podozrení z podvodu a nezákonného konania na e-mailovú adresu rizika.opvai@minedu.sk;
- **anonymné, resp. neanonymné⁵** nahlasovanie podvodného alebo korupčného správania na <https://www.opvai.sk/ohlasovaniekorupcnehospravania/>;

² Zoznamy všetkých potenciálnych indikátorov podvodu sú uvedené v prílohách Usmernenia o ukazovateľoch podvodu pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond, dostupný na https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/information/publications/cocof-guidance-documents/2009/information-note-on-fraud-indicators-for-erdf-esf-and-cf.

³ Medzinárodné štandardy pre profesionálnu prax interného auditu, Medzinárodné štandardy auditu

⁴ Forma nahlasovania potenciálneho rizika môže byť anonymná aj neanonymná v závislosti od možnosti identifikácie ohlasovateľa na základe e-mailovej adresy.

- **anonymné, resp. neanonymné⁶** nahlasovanie podozrenia z korupcie cez webový formulár zriadený RO pre OP Val v rámci politiky transparentnosti a protikorupčného správania - <http://www.minedu.sk/eduoko-proti-korupcii/> alebo na e-mailovú adresu eduoko@minedu.sk;
- **anonymné, resp. neanonymné⁷** nahlasovanie korupcie cez antikorupčnú linku zriadenú Úradom vlády SR uvedenú na <https://www.bojprotikorupcii.gov.sk/antikorupcna-linka/> alebo písomným podaním na e-mailovú adresu: bpk@vlada.gov.sk; na stránke <https://www.bojprotikorupcii.gov.sk/kam-oznamit-korupciu/> sú uvedené aj ďalšie kontakty, na ktoré je možné nahlásiť podozrenie z korupcie;
- **anonymné, resp. neanonymné⁸** nahlasovanie podozrení z nezrovnalostí pri čerpaní finančných prostriedkov EÚ na e-mailovú adresu zriadenú Úradom vlády SR - nezrovnalosti@vlada.gov.sk (potrebné náležitosti zasielaného podnetu sú uvedené na webovom sídle <https://www.olaf.vlada.gov.sk/nahlasovanie-podozreni-z-nezrovnalosti-pri-cerpani-prostriedkov-eu/>);
- **neanonymné nahlasovanie⁹** podozrení z trestných činov (najmä podozrení z podvodu v zmysle Dohovoru¹⁰) alebo inej nezákonnej činnosti, s dopadom na finančné prostriedky EÚ a ŠR na e-mailovú adresu infoirg@minv.sk zriadenú NAKA Prezídia policajného zboru, pracovisko Národná protikorupčná jednotka v spolupráci s OCKÚ OLAF;
- **anonymné** nahlasovanie podozrení z podvodov a nezrovnalostí s dopadom na finančné prostriedky EÚ na OLAF https://fns.olaf.europa.eu/main_sk.htm;
- **neanonymné nahlasovanie** podozrení z podvodov a nezrovnalostí s dopadom na finančné prostriedky EÚ na OLAF - https://ec.europa.eu/anti-fraud/contacts/fraud-reporting-form_sk.

O podozreniach z podvodu alebo korupcie môže ktokoľvek informovať OLAF. Všeobecné pravidlo pri oznamovaní podozrenia z podvodu alebo korupcie je: „Čím včasnejšie a konkrétnejšie informácie sú, tým lepšie“. Zároveň by sa mali predložiť aj všetky dostupné dokumenty na podloženie informácií. OLAF možno kontaktovať vo všetkých úradných jazykoch prostredníctvom rôznych kanálov.

Všeobecné kontaktné údaje (telefónne čísla, poštová adresa, webové formuláre) sú zverejnené na: https://ec.europa.eu/anti-fraud/contacts/general-contacts_sk.

Všetky oznámenia sa budú riešiť v najprísnejšej tajnosti a v súlade so zákonom č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Postupy SO pre OP Val pri identifikovaní podvodného konania

- V prípade akéhokoľvek podozrenia, že bol v procese implementácie OP Val spáchaný trestný čin (napr. subvenčný podvod, poškodzovanie finančných záujmov EÚ, falšovanie a pozmeňovanie

⁵ Forma nahlasovania potenciálneho rizika môže byť anonymná aj neanonymná v závislosti od možnosti identifikácie ohlasovateľa na základe e-mailovej adresy.

⁶ Forma nahlasovania potenciálneho rizika môže byť anonymná aj neanonymná v závislosti od možnosti identifikácie ohlasovateľa na základe e-mailovej adresy.

⁷ Forma nahlasovania podozrenia môže byť anonymná aj neanonymná v závislosti od toho, či chce byť ohlasovateľ informovaný o výsledku prešetrenia. Ak áno, uvedie svoje kontaktné údaje (meno, priezvisko, adresa, telefón, prípadne e-mailová adresa - v súlade s pokynmi uvedenými na webovom sídle Úradu vlády SR).

⁸ Forma nahlasovania potenciálneho rizika môže byť anonymná aj neanonymná v závislosti od možnosti identifikácie ohlasovateľa na základe e-mailovej adresy.

⁹ Forma nahlasovania je neanonymná, nakoľko jednou z informácií, ktoré má zasielaný podnet z dôvodu eliminácie neopodstatnených, resp. neoveriteľných podnetov obsahovať, je kontakt na osobu, ktorá podozrenie z nezrovnalosti identifikovala.

¹⁰ Dohovor o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev vypracovaný na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii.

verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky v súlade s Trestným zákonom) podľa § 3 ods. 2 Trestného poriadku, sú zamestnanci SO pre OP Val povinní túto skutočnosť oznámiť vedúcemu zamestnancovi, ktorý zabezpečí bezodkladné písomné oznámenie tejto skutočnosti orgánom činným v trestnom konaní (napr. GP SR, Prezídium policajného zboru – NAKA).

- Manažéri SO pre OP Val evidujú podozrenie z podvodu v systéme ITMS2014+ formou nezrovnalosti v súlade s postupmi upravenými vo vecne príslušných záväzných dokumentoch.
- SO pre OP Val podáva správy EK o výsledkoch účinných opatrení proti podvodom a akýchkoľvek prípadoch podozrenia z podvodov v rámci podkladov do ročného súhrnu konečných audítorských správ a výsledkov uskutočnených kontrol a vyhlásenia subjektu o vierohodnosti.

Opatrenia proti podvodom

SO pre OP Val v spolupráci s RO pre OP Val zaviedol primerané opatrenia proti podvodom na základe dôkladného hodnotenia rizík podvodov. Na zisťovanie rizikových operácií používa predovšetkým IT nástroje (napríklad ARACHNE) a zabezpečuje, aby si zamestnanci boli vedomí rizík podvodov a absolvovali školenie v oblasti boja proti podvodom. SO pre OP Val dôrazne a promptne skúma všetky prípady podozrení z podvodu a prípady skutočných podvodov, aby v prípade potreby zlepšil vnútorný systém riadenia a kontroly. Hodnotenie rizík podvodu sa vykonáva zväčša na ročnej báze a nástroj pokrýva pravdepodobnosť a dopad špecifických a bežne známych rizík podvodu, ktoré sa dotýkajú troch kľúčových oblastí:

- Výber žiadateľov (zahŕňa proces konania o žiadostiach o nenávratný finančný príspevok).
- Vykonávanie a overovanie operácií (zahŕňa realizáciu a kontrolu projektov počas platnosti a účinnosti zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku).
- Platby na platobnej jednotke.

Záver

Podvody sa môžu prejavovať mnohými spôsobmi. SO pre OP Val uplatňuje politiku nulovej tolerancie voči podvodom a korupcii a má zavedený spoľahlivý systém kontroly, ktorý je navrhnutý tak, aby sa v najväčšej možnej miere predchádzalo podvodom a aby sa zabezpečilo ich odhalenie a náprava dôsledkov v prípade, že k nim dôjde.